

อยากได้

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรมวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “สงสัยเรื่องจิตสงบครับ”

กราบนมัสการหลวงพ่อกุสุมาธิบดีเจ้าอาวาสวัดป่าสันติพุทธารามครับ ผมทำจิตสงบไม่ได้ครับ ผมเคยกราบเรียนถามหลวงพ่อกุสุมาธิบดีว่าจิตสงบมีความสุขกว่าการมีเงินเยอะๆ หรือครับ ผมก็ไม่สามารถมีเงินเยอะๆ ได้ครับ และจิตสงบกระผมก็ทำไม่ได้เช่นกันครับ

ศีล ๕ สามารถทำจิตสงบได้ไหมครับ กราบขอบพระคุณครับ

ตอบ : นี่คำถาม เห็นไหม ทำจิตสงบก็ทำไม่ได้ ทำการค้าทำธุรกิจเพื่อเงินเยอะๆ ก็ทำไม่ได้ ประสบความสำเร็จทางโลกและทางธรรม เวลาทางโลกๆ เวลาพูดถึงว่า “กราบนมัสการครับ กุสุมาธิบดีเจ้าอาวาสวัดป่าสันติพุทธาราม” แต่ผมทำไม่ได้ครับ”

คำว่า “จิตสงบๆ” นี่นะ เวลาคนทำความสงบของใจถ้าได้สมาธิขึ้นมา ถ้าคนได้สมาธิตามความเป็นจริงนะ มันมหัศจรรย์มาก ถ้าจิตสงบๆ แต่ในการประพฤติปฏิบัติในสมัยปัจจุบันนี้ การประพฤติปฏิบัติพอเป็นพิธีกรรมๆ

คำว่า “พิธีกรรมๆ” นะ เวลาส่งเสริมพระพุทธศาสนาๆ เขาให้ประชาชนมีศีล ๕ ประชาชนมีศีล ๕ ถ้าใครมีอำนาจวาสนาจะประพฤติปฏิบัติ เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาก็ปฏิบัติพอเป็นพิธีๆ เวลาปฏิบัติพอเป็นพิธี เวลานั้น นั่งสมาธิ เดินจงกรม ทำพอเป็นพิธีไป พอทำพอเป็นพิธีมันขัดแย้งกับความเป็นจริง เห็นไหม

ถ้าความเป็นจริง เวลาครูบาอาจารย์ของเราเวลาจะประพฤติปฏิบัติ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่าในเขาของท่านคนเดียว การอยู่ในป่าในเขาของท่านคนเดียวมันก็เหมือนชีวิตประจำวันของเราในในชีวิตประจำวันของเรา เราก็ดำรงชีพด้วยความปกติของเราใช่ไหม ใน

การดำรงชีพโดยความปกติเวลาท่านเดินจงกรมท่านก็เดินปกติธรรมดาแหละ แต่ท่านตั้งสติแล้วมีคำบริกรรม หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ ทำไม่ขัดกับธรรมชาติ ทำไม่ขัดกับความเป็นจริง แต่มีสติสัมปชัญญะมากขึ้น มากขึ้นกว่าสามัญสำนึกใจ

สมาธิของมนุษย์มันมีอยู่แล้วโดยทุกๆ คน สมาธิในสามัญของมนุษย์มีอยู่โดยทุกๆ คน ถ้าไม่มีอยู่ในทุกคน เวลาเด็กเล็กๆ เด็กสมาธิสั้น เด็กสมาธิเป็นปกติ สมาธิสั้น สมาธิสั้นคือมันขาดตกบกพร่อง ขาดตกบกพร่องเขาก็ต้องให้หมอรักษา หมอรักษากลับมาเป็นปกติๆ ใจ

สามัญสำนึกของมนุษย์มันมีสมาธิอยู่แล้ว แต่สมาธินี้เป็นสมาธิของปุถุชนใจ เพราะปุถุชน ในการประพฤติปฏิบัติ บุคคล ๔ คู่ เวลาเริ่มประพฤติปฏิบัติของเรา พาลชน พวกเราเป็นคนพาล กิเลสมันพาให้พาล เราบอกเราไม่ได้พาล เราเป็นคนดี เรามีสติสัมปชัญญะมาก แต่กิเลสมันพาให้พาล เป็นพาลชน ปุถุชนคนหนา

ปุถุชนคนหนา เวลาการประพฤติปฏิบัติ จากปุถุชนเป็นกัลยาณชน เวลาที่กัลยาณชนทำสมาธิได้ ทำสมาธิได้ดีขึ้น พอกัลยาณชน โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล

โสดาปัตติมรรค สกิทาคามีมรรค อนาคามีมรรค อรหัตตมรรค เวลามันเป็นมันเป็นอย่างนี้ มันมีพื้นฐานสมาธิอะไรไปรองรับมันถึงยกเป็นบุคคล ๔ คู่ เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป นี่พูดถึงว่าถ้าการประพฤติปฏิบัติใจ

จะบอกว่า ทำสมาธิๆ โดยสามัญสำนึกของเราก็มีสมาธิอยู่แล้ว เราปุถุชนเราก็มีสมาธิของเรา ทำไมจะไม่มีสมาธิ แต่สมาธิของเรา สมาธิคนที่มัลลาคติที่ดี คนมัลลาคติดีมีบุญมีกุศลนะ เขาพอใจกับความมีชีวิตใจ

สิ่งที่มีค่าที่สุดคือชีวิตของเรา ชีวิตการเกิดขึ้นมา การเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ เป็นอริยทรัพย์เพราะอะไร เพราะมนุษย์สมองมี ทุกอย่างมี มีโอกาสได้ทุกๆ อย่างเลย จะทำอะไรก็ได้

แล้วถ้าคนมีอำนาจวาสนาขึ้นมา สิ่งทางโลกเราก็แสวงหาได้เหมือนกับทุกๆ คน แต่เราเสียสละ เราเสียสละเรามาถือศีล ๘ เรามาถือศีล ๑๐ เรามาบวชเป็นพระ ๒๒๗ เรามาถือศีลข้อ

กติกาก็เราไม่ให้ก้าวล่วง ถ้าไม่ก้าวล่วงข้ามล่วงไปมันก็ไม่ผิดศีล ไม่ผิดศีล แล้วมีอำนาจวาสนา
อยากจะทำประเพณีปฏิบัติ เห็นไหม

เรามีสิทธิเสรีภาพที่จะทำได้เหมือนทุกๆ คน แต่เราเสียสละของเราเอง พอเสียสละของเราเองแล้วมาประเพณีปฏิบัติไ้

ว่าสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี มันสุขจริงๆ ถ้าเป็นสมาธิ คนที่ทำสมาธิได้มันจะพึงใจมาก เงินทองนะ คนที่ไปเที่ยวรอบโลก ไปเที่ยวดาวอังคาร ไปเที่ยวดวงจันทร์ต่างๆ มันมีความสุขอย่างนี้ไม่ได้หรอก

สัมมาสมาธิ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี จิตที่มันสงบๆ โดยมากโดยสามัญสำนึกของคนนะ เวลาปฏิบัติ ขณิกสมาธิเข้าไปจึ้มๆ หนอยเดียวเท่านั้นนะ ขณิกสมาธิ อุปะการสมาธิ อัปปนาสมาธิ ถ้าเป็นสมาธิๆ สัมมาสมาธิ ถ้าจิตมันสงบ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี นี่แค่สมาธินะเพราะอะไร

เพราะมันเจริญแล้วเสื่อมไป พอเข้าเป็นสมาธิแล้วมันต้องคลายออกมาเป็นปกติธรรมดาของเรา ถ้าเป็นปกติธรรมดาของเรา เราคิดอะไรก็ได้ ทำอะไรก็ได้ จินตนาการอะไรก็ได้ แต่ถ้าทำ
ความสงบของใจเข้ามา ใจสงบมันแตกต่างเพราะจินตนาการไม่ได้ คิดไม่ได้ มันต้องเป็นในตัว
ของมันเอง เวลามันเป็นตัวของมันเอง เวลาประเพณีปฏิบัติขึ้นมา เวลาการกระทำๆ นี่ไง

ที่ว่าเวลาปฏิบัติพอเป็นพิธีๆ แล้วก็คุยกันว่ามันดีอย่างนั้น มันดีอย่างนี้

มันดีเพราะมันพอใจ ใจที่ว่าดีๆ เดียวเสื่อมหมด ใจที่ดีๆ คนที่ประเพณีปฏิบัติเดียวปฏิบัติสักพักก็เลิกไป แล้วกลับมาเอาใหม่อยู่อย่างนั้นนะ มันไปไม่รอดไง

ฉะนั้น สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ที่นี้จิตสงบไม่มี เราก็พยายามของเราที่เราจะประเพณีปฏิบัติให้มันเป็นไปตามความเป็นจริง ที่นี้พอตามความเป็นจริง ผมก็ทำไม่ได้ครับ

เวลาถ้าทำไม่ได้ๆ ทำไม่ได้เราก็พยายามของเราเนี่ย คนที่ทำๆ นะ ให้มันเป็นไปตามความเป็นจริงเถิด เวลาเราประเพณีปฏิบัติ เรามีครูบาอาจารย์ของเรา เราก็จะพยายามทำให้มันเป็นจริง

แล้วถ้าครูบาอาจารย์ คำว่า “ครูบาอาจารย์” หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านคุ้มครองใจ คุ้มครองให้เราประพฤติปฏิบัติให้เป็นสิ่งที่สังคมถูกต้องชอบธรรม

คำว่า “ถูกต้องชอบธรรม” ทำสมาธิได้มากได้น้อยแค่ไหนมันก็อยู่ที่อำนาจวาสนาของคน แล้วอำนาจวาสนาของคนนะ สมาธิต้องสมาธิแบบ ๑๐๐ เปอร์เซนต์เลยแล้วค่อยใช้ปัญญา นั่นก็เป็นประเภทหนึ่ง ใช้แค่ ๙๐ เปอร์เซนต์ ๘๐ เปอร์เซนต์ ๗๐ เปอร์เซนต์ ๖๐ เปอร์เซนต์ ๕๐ เปอร์เซนต์ ๔๐ เปอร์เซนต์ ๓๐ เปอร์เซนต์ หรือ ๑๐ เปอร์เซนต์ เขาทำได้ก็ได้

คำว่า “ทำได้” คือว่าจิตมันจะสงบมากน้อยขนาดไหน ถ้าไม่มีอำนาจวาสนายกขึ้นสู่ วิปัสสนา มันก็เท่านั้นแหละ สมาธิคือสมาธิไง สมาธิคือน้ำล้นแก้วใส น้ำในแก้ว ในแก้วน้ำก็มีอยู่แค่นั้นนะ สมาธิคือสมาธิใส

แต่ถ้าไม่มีสมาธินะ ใช้ความคิดนะ นี่แหละโลกีย์ปัญญา ปัญญาโลกทั้งสิ้น แล้วมัน อนิจจังไง คือมันแปรปรวนตลอด มันไม่มีอะไรสมเหตุสมผลหรอก มันไม่มีอะไรเป็นความเป็นจริงหรอก

แต่ถ้ามันเป็นสัมมาสมาธินะ แล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนาแล้ว ใช้ปัญญาโดยถูกต้องชอบธรรมนะ เวลามันสมุจเฉตปหาน เวลามันขาด เวลามันขาดไปแล้ว มันไม่วนกลับมาอีกแล้ว มันไม่วนกลับมาอีกหรอก โสตาบัน สกิทาคามี อนาคามี พระอรหันต์ ไม่วนกลับมาอีกแล้ว ไม่มีที่ว่าพระอรหันต์จะเกิดได้ตายได้ไม่มี ไม่มีหรอก มันต้องเป็นความจริงของมัน มันไม่วนกลับมา

แต่ถ้าเราทำสมาธิ สมาธิมันเจริญแล้วเสื่อมๆ คือมันวนกลับมาไง โดยธรรมชาติของมัน มันวนกลับมาอยู่แล้ว ที่นี้บอกว่าสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี สิ่งนี้มันเป็นคุณค่าในหัวใจของเรา มันเป็นคุณค่าจากหัวใจที่มันได้สัมผัส มันได้ประสบของมัน นี่ถ้าจิตมันสงบ

ถ้าจิตมันไม่สงบ นี่คำถามเพื่อชาวโลกเลยละ “ทำสมาธิแล้วจิตมันไม่สงบ”

จิตไม่สงบเราก็ทำ คำว่า “ทำ” เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบ พระพุทธศาสนา เราเป็นชาวพุทธเราก็ประพฤติปฏิบัติ เราบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ

เจ้าเพื่อเป็นจริตเป็นนิสัยใจ คนที่เขาทำสมาธิได้ หรือครูบาอาจารย์ที่ท่านขิปปาภิญญาที่ท่านปฏิบัติง่ายรู้ง่าย เพราะท่านได้สร้างสมของท่านมา เขาได้ทำมาๆ ทั้งนั้นนะ

ถ้าไม่ได้ทำมา เห็นไหม เวลาชาวสวนเขาทำเกษตรกรรม เขามีมะม่วง เขามีลำไย เขามีเงาะ เขาต้องมีสวนของเขาใช้ไหม เขาถึงมีผล มีผลไม้มันใช้ไหม แล้วผลไม้ มะม่วงเวลาเขาเก็บ เขาไปปมเพื่อให้มันสุกๆ เพื่อเป็นผลไม้ของเขาใช้ไหม แล้วมันมาจากไหนล่ะ ก็มาจากสวน มาจากต้นมะม่วง ต้นลำไยที่เขาปลูก แล้วมันถึงออกผลมา

ถ้าเราไม่มีสวน เราไม่มีต้นลำไย เราไม่มีมะม่วง ผลมันอยู่ที่ไหน ไปซื้อเอาใช้ไหม ก็นี้ไง ซื้อเอาไง ซื้อเอานี้มันเป็นเรื่องของธุรกิจ มันเป็นเรื่องการตลาด มันเป็นเรื่องของทางโลก แต่มันเปรียบเทียบถึงผลของการปฏิบัติ เปรียบเทียบถึงผลหัวใจของเรานี้ไง ถ้าเราไม่มีสวน เราไม่มีต้นไม้ มันจะเอาผลมาจากไหนล่ะ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าหัวใจถ้ามันไม่ได้สร้างสมของมันมา มันไม่ทำของมันมา เชื้อไขมันมาจากไหนล่ะ มันต้องมีที่มาที่ไปทั้งสิ้น

ฉะนั้นบอกว่า “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ผมก็ทำไม่ได้ครับ”

ทำไม่ได้ ทำไม่ได้มันในชาติปัจจุบันนี้ใช้ไหม เวลาพูด เราพูดกันในปัจจุบันนี้เป็นวิทยาศาสตร์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเรื่องปัจจุบันธรรม ปัจจุบันนี้ เราต้องแก้ไขที่ปัจจุบันนี้ แต่ปัจจุบันนี้มันมีที่มาไง มันมีที่มา

ฉะนั้น คนที่ปฏิบัติง่ายๆ เขาสร้างสมของเขาма เขาสร้างสมของเขามาแล้ว ถ้าสร้างสมมาแล้วถ้าเกิดมาในชาติปัจจุบันนี้ ถ้ากิเลสมันพาไปนะ เขาก็ไม่ปฏิบัติ เขาก็ไม่สร้างผลคุณงามความดีของเขาไป แล้วเราเกิดมาในปัจจุบันชีวิตนี้แล้วเราก็ต้องตายไป เวลาตายไปไปเกิดเป็นอะไร เป็นสิ่งใด เราทำได้อย่างไร

นี่ก็เหมือนกัน บอกว่า “จิตสงบผมทำไม่ได้ครับ ทำไม่ได้ครับ”

มันมีที่มาที่ไปทั้งสิ้น เวลาคนปฏิบัตินะ ปฏิบัติง่ายรู้ง่ายก็มี ปฏิบัติยากรู้ง่ายก็มี ปฏิบัติยากรู้ยากก็มี ปฏิบัติยากแล้วไม่รู้ก็มี มันก็มี ก็มี ทั้งนั้นนะ แต่ทุกอย่างมันมีที่มาที่ไป คือมันมาจากผลบุญผลกรรมที่เราทำมาแต่ครั้งกาลใดก็ไม่รู้

แต่ในปัจจุบันนี้เรามีบุญ เราเกิดเป็นมนุษย์นี่ไง แล้วมีบุญมาเกิดเป็นมนุษย์แล้วเราก็มีศรัทธาความเชื่อ เราก็จะตั้งใจประพฤติปฏิบัติของเรา นี่ไง อันนี้มันก็เป็นบุญกุศลแล้ว มันชักนำไปให้เรามา

แต่ปฏิบัติแล้วมันไม่ได้

มันไม่ได้เราก็ปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี

เราจะบอกว่า หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หรือครูบาอาจารย์ของเรา หลวงตาพระมหาบัว เริ่มต้นมาก็เหมือนเรานี่แหละ หลวงตาท่านเรียนจบมหานะ จบมหาคือเรียนธรรมะจบ เวลาจะออกปฏิบัติมันยังสงสัยเลยว่านิพพานมีหรือเปล่า ท่านก็ยังสงสัยนะ แล้วคิดว่า ถ้าเราปฏิบัติถ้ามันไม่มี ชีวิตนี้ไม่เสียเปล่าหรือ ถึงต้องหาใครยืนยันให้ได้ ก็ไปหาหลวงปู่มั่น

หลวงปู่มั่นท่านยืนยัน ท่านมาหานิพพานใช่ไหม ท่านต้องการสิ้นกิเลสใช่ไหม สิ้นกิเลสมันสิ้นที่ไหน มันสิ้นที่หัวใจไหม มันสิ้นที่หัวใจ มันมีการกระทำในหัวใจนั้น

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมาแล้วเขายืนยันให้ได้ เพราะอะไร เพราะท่านเรียนวิชาการมา เรียนตำรา มา แต่เวลาปฏิบัติจริงท่านยังไม่มีใครยืนยันได้ แต่เวลาไปหาหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นก็ยืนยันให้

มันก็ย้อนกลับมาที่พวกเราแหละ เราก็เป็น ใครก็เป็น งงทั้งนั้นนะ เวลาปฏิบัติ เวลา ก่อนบวชก็เคยนั่งสมาธิบ้าง ปฏิบัติมาก่อน เวลาปฏิบัติไปแล้วก็นึกว่าตัวเองเก่ง เวลาไปเอาจริงๆ เข้าไร้สภาวะเลย

เอาจริงๆ เข้านะ เวลาบวชแล้วพรรษาแรกเลยไม่นอนเลย ไม่นอน ไม่กินข้าวด้วย เอา กับมันจริงๆ จังๆ แล้วมันก็ได้อยู่บ้าง ได้อยู่บ้าง จิตมันสงบระงับบ้าง แต่มันทำไม่เป็น มันไม่มีใครบอก คนบอกบอกไม่ได้

แล้วเวลาคนบอกได้ เวลาหลวงตา หลวงตาท่านนั่งตลอดรุ่งๆ มันเป็นคุณงามความดีใหม่ มันเป็นการภาวนาที่ถูกอุบายใหม่ ใช่

แต่เวลาไปหาหลวงปู่ฉันใช้ไหม เพราะหลวงตาพระมหาบัวท่านเป็นมหา ทางการ ท่านสมบูรณ์แบบอยู่แล้ว หลวงปู่ฉันท่านบอกเลย ม้าที่มันดีคือว่ามันดีมันคึกคะนอง เขาก็จะไม่ให้มันกินหญ้าเลย แล้วถ้าพอมันหิว มันอยู่ในค้ำสั่ง มันสั่งได้ เขาก็ให้มันกินพอประมาณ แล้วถ้ามันเป็นปกติ เขาให้มันกินธรรมดา ท่านเปรียบเทียบ

เราจะบอกว่า หลวงปู่ฉันท่านเคยผ่านมาแล้ว เวลาจิตที่มันเรวรน จิตที่มันไม่เอาไหน ถ้า มันจะอดบ้าง ท่านก็เห็นด้วย แต่เวลาถ้ามันดีขึ้นแล้วมันก็ต้องผ่อนลงเป็นปานกลาง

จะบอกว่า คำว่า “อดอาหารเลย อดนอนเลย เอาวิกฤติว่าเก่งกล้าเลย” มันก็ตายเปล่า อดอาหารก็อดให้ตาย ไม่เป็นหรอก

การอดนั้นมันเป็นการบั่นทอนกำลังของมันเท่านั้น การอดอาหาร การนั่งตลอดรุ่ง มัน เป็นการบั่นทอน บั่นทอนให้กิเลสที่ว่าไอ้ตัวมันเข้มงวดต่างๆ ให้มันเบาบางลงเท่านั้น มันก็ต้อง ใช้สติใช้ปัญญาในการพิจารณาของมันไป แล้วมันทำได้ มันทำได้เพราะจิตมันเริ่มจะทำได้บ้าง แล้ว แล้วเราก็ไม่เข้มงวดจนเกินกว่าเหตุ

คำว่า “อดอาหารหรือว่าอดนอน” ที่ว่ามันเก่ง มันเป็นแค่วิธีการที่มันปลุกย่อยที่มาสเสริม เสริมให้เราทำได้หรือทำไม่ได้เท่านั้น ไม่ใช่ว่าอดอาหาร อดนอนแล้วมันจะเก่ง อดอาหาร อด นอนเก่ง แอฟริกาไม่มีจะกิน มันเก่งกว่าเรามาก

มันอดนอนผ่อนอาหารโดยที่เขาไม่มีจะกิน ไอ้ที่เราอดนอนผ่อนอาหารเพราะไม่ให้ ร่างกายมันแข็งแรง ไม่ให้กิเลสมันฟู มันเป็นอุบายวิธีการเท่านั้น

นี่พูดถึงว่าสิ่งที่ว่าถ้ามันจะเป็นจริง

ฉะนั้น ถ้ามันทำไม่ได้ มันทำไม่ได้มันก็เป็นทีวาทสนา ถ้าเราทำของเราดีแล้ว แล้วถ้าทำดี แล้วเราก็มารู้จักกัน พิสูจน์กันว่าที่เราทำมันถูกต้องหรือไม่

เวลามันถูกต้องนะ เวลากำหนด โดยทั่วไปที่สอนนะ ลมหายใจเข้าก็เข้าตามลมหายใจ ลมหายใจออกก็ตามลมหายใจ

หลวงตาท่านบอกว่าไม่ต้อง อยู่ที่ปลายจมูกนี้ เหมือนกับเจ้าของบ้าน เจ้าของบ้านจะยืนเฝ้าที่ประตูบ้าน ใครจะเข้าใครจะออกจะรู้หมด ถ้าเจ้าของบ้านมีแขกมาคนหนึ่ง เราก็ตามแขกคนนั้นไป ประตูบ้านเราก็จะปล่อยว่างแล้ว ใครจะเข้ามาลัดของก็ได้

ไม่ต้องตามเข้าตามออก ตามเข้าตามออก อยู่ที่ปลายจมูกเท่านั้นนะ รับรู้มันตลอด แล้วเวลามีอะไรจะทำ เราก็ทำด้วยสติด้วยปัญญาของเรา ถ้ามันสงบลงบ้างก็อย่าไปตื่นตื่นไปกับมัน เวลาสงบลงก็ตื่นตื่น ดีใจ พูไปหมด จะทำอีกทีหนึ่งก็เกือบตาย

เวลามันจะสงบระดับเข้ามาเราก็มีสติสัมปชัญญะดูไป ประคองไปเฉยๆ แล้วพยายามสร้างเหตุ กำหนดให้มากขึ้น ตั้งสติให้มากขึ้น ให้มันดีขึ้นๆ ถ้ามันสงบลงบ้าง สงบลงบ้าง แล้วพอมันคลายออกมา คราวหน้าจะได้บ้างไม่ได้บ้างก็พยายามของเราไป

นี่พูดถึงสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี แน่นอน แล้วคนที่ทำได้นะ

นี่พูดถึงว่า “ผมไม่เคยทำได้เลย”

ถ้าไม่เคยทำได้เลย เราไม่ใช่มาตีโพยตีพายตอนนี้ ทุกคนจะทำ คนต้องประชาธิปไตยๆ ต้องสิทธิเสรีภาพ ต้องทำให้เหมือนกัน นั่งคนละชั่วโมงต้องได้เหมือนกัน...ไม่มีหรอก ไม่มีหรอก ได้แค่คนสองคนเท่านั้นแหละ อีกคนก็นั่งเพื่ออำนาจวาสนาบารมีไป แล้วถ้ามากได้น้อยขึ้นมาแล้วมันก็เป็นประสบการณ์ของคน

นี่พูดถึงว่าถ้าจิตสงบนะ

เราจะเรียกร้องอะไรไม่ได้หรอก เพราะอะไรรู้ไหม เพราะมันเป็นเรื่องนามธรรม มันเป็นเรื่องความรู้สึกจากภายในหัวใจใจ แล้วสุดท้ายนะ คนที่ไม่มีสติปัญญาทำลายตัวเองไป น้อยเนื้อต่ำใจ เราไม่มีวาสนา ตัวเองก็ทำไม่ได้นะ แล้วก็กดดันตัวเองอีกนะ แล้วก็โทษตัวเองนะ แล้วก็ทำร้ายตัวเองนะ นี่มันอะไร อะไร เรามาทำความดี เราไม่ใช่กดดันตัวเอง มาทำร้ายตัวเอง เราทำดีแล้ว ทำดีเพื่อความดี

ทำดี นิสสัยเรา เราชอบอย่างนี้ ทำบุญทิ้งเหวๆ เราชอบทำความดีแบบลับหลัง เราชอบทำความดีแบบลึกลับไม่ให้ใครรู้ เราชอบอย่างนี้ ภาษาเรา เราไม่ชอบเอาหน้าเอาตา เราไม่ชอบยุ่ง

กับใครทั้งสิ้น เราชอบทำความดีแบบไม่ให้ใครรู้ นั่นนะเป็นความดีของเรา นี่เหมือนกัน เราก็ทำของเรา

เราชนะ หลวงตาท่านบอก ใครไม่มีอำนาจวาสนาไม่มีโอกาสได้นับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุและผล

เวลาคนที่มานับถือพระพุทธศาสนาปวดหัวเลย ใ้ฉันก็ได้ ใ้ฉันก็ได้ ใ้ฉันก็ได้

มันเป็นศาสนาแห่งเหตุและผล ถ้าเหตุและผลถูกต้องดีงามแล้วมันไม่มีอะไรเลย ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่เป็นศาสนาแห่งเหตุและผล แต่ลัทธิศาสนาอื่นทำอะไรก็ได้ ล้างบาป อ้อนวอนเอา ทำผิดก็ยกให้พระเจ้าไปเลย เราเป็นคนถูก มันก็ดีนะสิ แต่ศาสนาพุทธไม่ใช่

ปัจจัยตั้ง สันติภูมิโก ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

นี่พูดถึงทำสมาธิไม่ได้เลยนะ ทำสมาธิแล้วเป็นสมาธิไม่ได้เลย

แล้วโดยทั่วๆ ไปที่เขาทำสมาธิๆ กัน มันได้หรือเปล่าละ มันเป็นกระแสสังคม ไปตามกระแส แล้วอยู่ในกระแสนั้นมันมีความสุข อยู่ในกระแสนั้นแล้วพอใจ นั่นคือการปฏิบัติของเขา นั่นเป็นกระแส กระแสการปฏิบัติของโลกนั้นเรื่องของเขา แต่เรื่องของเราๆ ใจ สัมมาสมาธิ

“สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี แต่ผมไม่เคยทำได้เลยครับ” แล้วเวลาบอกว่า “เคยถามหลวงพ่อกับจิตสงบมีความสุขมากกว่ามีเงินเยอะๆ หรือไม่ แล้วผมก็ไม่สามารถหาเงินเยอะๆ ได้เลยครับ”

ดูวาสนาของคนสิ วาสนาของคนนะ ในทางยุโรป ในทางโลกที่เจริญแล้วเขาชื่นชมคนที่สร้างเนื้อสร้างตัวมาจากลำแข้งของตน ใครจะเป็นเศรษฐี ใครจะมีเงินมีทองขึ้นมานะ ถ้าเขาทำจากลำแข้งของตน คนคนนั้นมีอำนาจวาสนาบาร์มี แต่คนไหนได้รับมรดกตกทอด ได้เงินมาจากพ่อจากแม่เป็นเศรษฐี นั่นก็บอกว่านั่นเป็นบุญของเขา แต่ถ้าใครทำด้วยลำแข้ง คนคนนั้นเป็นคนที่มีศักยภาพ คนคนนั้นเป็นที่ชื่นชม เพราะเขาได้ทำด้วยอำนาจวาสนาของเขา

นี่ก็เหมือนกัน ผมก็ไม่สามารถหาเงินเยอะๆ ได้ครับ ผมไม่สามารถหาเงินเยอะๆ ได้ แต่ผมก็มีอาชีพครับ

นี่ไง เวลาพระบวชมา เราไปหาหลวงปู่ชาน หลวงปู่ชานจะเตือนประจำ “พระผิวบางนะ พระผิวบางนะ แค่บาทเดียวก็ขาดนะ พระผิวบาง”

แล้วพระมีบาตรใบหนึ่ง เวลาเข้าออกบิณฑบาตเป็นวัตร บิณฑบาตเป็นวัตรนะ ถ้าคนที่มันไม่มีวาสนาก็อีกละ “บิณฑบาตไม่มีใครใส่บาตรเราเลย”

หลวงตาท่านพูดประจำ ผู้ใดปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เราอยากเห็นนักที่ไม่มีจะกิน เราอยากเห็นนัก

ทำคุณงามความดี ความดีมันตอบสนอง บิณฑบาตโดยศากยบุตร โดยกิริยาของพระเขาชื่นชม แล้วเขาฝึกฝน เขาอยากจะสนับสนุน เวลาไปบิณฑบาตอย่างกับนักเลง อยากจะวางกำม ไม่มีใครเขาสนใจหรอก นี่ก็เหมือนกัน เวลาบิณฑบาต

นี่พูดถึงว่า “หาเงินเยอะๆ ก็ไม่ได้ครับ”

หาเงินเยอะๆ หามาไว้เป็นความทุกข์ใช้ไหม หาเงินเยอะๆ หาไว้แล้ว แล้วเราวิตกกังวลว่าต้องบริหารจัดการใช้ไหม เศรษฐีบางคนเป็นเศรษฐีที่ดั่งาม เงินทองของเขาก็เป็นประโยชน์ เศรษฐีที่เป็นตระหนี่ถี่เหนียวมีเงินมีทองแล้วเป็นทุกข์เป็นยาก คอยแผ้วระวัง มันยิ่งกว่ากึ่งกำเฝ้าทรัพย์ นั่นหาเงินเยอะๆ

คำว่า “หาเงินเยอะๆ” นั่นอีกเรื่องหนึ่งนะ หาเงินมาแล้ว เงินก็คือเงิน เราก็คือเราวันยังค่ำนั่นแหละ แต่คนที่เขามีอำนาจวาสนาของเขา เขาประสบความสำเร็จของเขา นั่นก็วาสนาของคน วาสนาคือจังหวะและโอกาส

บางคนมีความคิดไบรต์มาก คิดทุกอย่างได้หมดเลย แต่ก็ทำอะไรล้มเหลวหมดเลย บางคนนะ เขาคิดอะไรไม่เป็น แต่มีคนมาเสนอโครงการดีๆ เขาเป็นเศรษฐีเลยละ บางคนไบรต์มากแต่จังหวะและโอกาสเขาไม่ถึง ทำสิ่งใดมานะ ไม่มีความดีเลย แต่พอล่วงไปปีสองปีอีกคนมาทำข้างหลังเขารวยขึ้นมาได้เลย ทำเหมือนกันแต่ต่างกัน เห็นไหม ดูวาสนาของคนสิ

ใช่ ทางวิทยาศาสตร์นะ เราทำของเรามันก็เสมอภาคทั้งสิ้น คนเท่ากับคน สิทธิเสรีภาพไม่มีใครใหญ่กว่าใครหรอก ใครทำก็ได้ แต่จังหวะ จังหวะเวลาและโอกาสของแต่ละคนแตกต่างกัน มาพอดี ถูกจังหวะ ถูกเวลา ถูกที่ถูกทาง นี่คืวาสนา นี่คืบุญ

บางคนเขามาจากไหน โนเนมมาเลย เขาทำบุญอะไรมา เขาไม่เห็นทำอะไรเลย ทำไมเขาทำได้ล่ะ

กรรมเก่า กรรมใหม่ กรรมที่สร้างมาตั้งแต่อดีตชาติมา

สมัยโบราณนะ รูปสมบัติ คุณสมบัติ รูปสมบัติ รูปร่างหน้าตาของมนุษย์นี่ก็เป็นบุญอันหนึ่งนะ คนที่ได้สร้างบุญอำนาจวาสนาเกิดมาจะเป็นคนสวยงาม นิ้วเหมือนลำเทียน เขาว่านะ เดียวนี้ไม่ต้อง ศัลยกรรมทำได้หมดเลย ดึงค์จ่ายมา

แต่เดิมนะ รูปสมบัติ แม้แต่รูป สีล ๕ เกิดมาคนสวยงาม คนต่ำต้อย คนอัปลักษณ์ คนต่างๆ นี่บุญบาปทั้งนั้นนะ แล้วบุญบาปมาจากไหนล่ะ

ทางวิทยาศาสตร์ ทางการแพทย์บอกไม่ใช่หรอก หมอมันทำผิดพลาด คนถึงเจ็บไข้ได้ป่วย...นี่ก็กรรมอีกนะ กรรมเล็ก กรรมน้อย กรรมตก โอ้โฮ! กรรม เพราะอะไร เพราะกรรมเป็นอจินไตย

อจินไตย ๔ พุทธวิสัย พุทธวิสัยคือปัญญาของพระพุทธเจ้า อจินไตยที่ใครคาดไม่ถึงเลย ใครคิดอย่างไรตามทันไม่ได้ เรื่องพุทธวิสัย เรื่องกรรม กรรมการกระทำ เรื่องฌาน เรื่องโลก โลกเปลี่ยนแปลง นี่อจินไตย มันแปรสภาพของมันไป อจินไตย อจินไตยมี ๔ ฌานก็เป็นอจินไตย อันหนึ่ง กรรมก็เป็นอจินไตย กรรมมันสร้างสมมาแต่ภพชาติใด

นี่พูดถึงว่า หลวงพ่อว่ามีเงินเยอะๆ จะมีความสุขไหม ผมก็ไม่สามารถหาเงินได้ ผมก็ไม่สามารถมีเงินเยอะๆ ได้

เวลาเราตั้งเป้าไว้มันเป็นสิ่งที่ตั้งมานะ อริชฐานบารมี เราตั้งเป้าของเราไว้ เราอยากจะทำประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างนั้นๆ ถ้ามันประสบความสำเร็จก็สาธุ ถ้าไม่ประสบความสำเร็จเราก็มีเป้าหมายได้ไง

ว่ามีเงินเยอะๆ แล้วไม่มีเงินอย่างนั้นเราก็มาทุกข์มายาก เราตั้งเป้าของเราไว้ ทุกคนก็อยากร่ำอยากรวยทั้งนั้นนะ ทุกคนก็อยากมีทรัพย์สมบัติทั้งนั้นนะ ทุกคนก็อยากมีใจ แต่แค่ความอยากไง แต่ถ้ามันเป็นความจริงแล้วทำของเราให้ได้

แล้วบอกว่า “จิตกระผมก็ไม่เคยทำเช่นนั้น” นี่พูดถึงว่าจิตสงบนะ ทำไม่ได้

ทำไม่ได้นั้นก็เป็นเรื่องหนึ่งนะ แต่ยังอยากทำและการกระทำอยู่นี้สำคัญ เพราะมันเป็นเหตุ

แต่บอกว่า “ผมยังทำไม่ได้เลย แล้วผมก็ไม่ทำเลย แล้วผมก็เลิกเลย”

นั่นนะกรรมฐานม้วนเสือ แล้วไม่ได้อะไรเลย แต่ถ้าเราทำของเราๆ นะ ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย ปฏิบัติง่ายรู้ยาก มันต้องทำของมันได้ ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี ถ้าทำถูกต้องถึงามสมรรถนะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อย่างน้อยต้องเป็นพระอนาคามี แล้วเราก็ปฏิบัติทำของเราอยู่ อย่างนี้มันจะเป็นสิ่งใดไป

ปัจจุบันนี้เดินจงกรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เดินจงกรม หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นก็เดินจงกรม เราก็เดินจงกรมเหมือนกันเลย ทำไมเราทำไม่ได้

กิริยาริธีการเราทำเหมือนกันหมด แต่ว่าสเนหาของคน เขาวนปัญญา ทศนคติที่มันจะรื้อค้น ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิเวลามันไล่เข้าไป เป็นอีกเรื่องหนึ่งเลยนะ

แล้วบอกว่า “ศีล ๕ สามารถทำให้จิตสงบได้ไหมครับ”

ศีล ๕ เป็นพื้นฐาน เพราะถ้ามีศีล ๕ มนุษย์สมบัติ ถ้ายกศีล ๕ ไปเลย การเป็นคนดีมันก็มีศีลสมบูรณ์ในตัวของมันเองไง นี่ไง ปาณาติปาตาฯ ไม่ทำร้ายกัน อทินนาฯ ไม่ลักขโมยใคร กาเมสุมิฉุฉาฯ เราไม่ผิดครอบครองใคร เราไม่โกหกใคร เราไม่ทำให้สิ่งมีเงินเมา สารเสพติด เข้าร่างกายเรา นี่มันโดยธรรมชาติอยู่แล้ว แล้วโดยธรรมชาติ ศีล ๕

“มีศีล ๕ ทำจิตสงบได้ไหม”

ได้ ศีล ๕ นี่พอแล้ว ศีล ๕ นี่สมบูรณ์แล้ว

ที่นี้ศีลมันเป็นศีล การทำความสงบของใจมันต้องมีสติ เพราะใจต้องทำให้ใจตัวเองสงบ

เราไปหาครูบาอาจารย์ที่ติ่งามเลย แล้วเราก็ไปนั่งแล้วว่าเราจะเป็นสมาธิๆ เป็นไหม

ครูบาอาจารย์ท่านคุ้มครองเรา การคุ้มครองเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านคุ้มครองดูแลชาวพุทธ แล้วให้ชาวพุทธชวนชวายเป็นพุทธกิจ ๕ ท่านก็เล็งญาณไป ใครที่มีอำนาจวาสนา เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเอาใคร ท่านยังดูที่วาสนา คือคุยกับมันรู้เรื่องหรือไม่ วาสนาคือสิ่งอดีตชาติที่สร้างมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคตังสญาณ เล็งญาณ ดูสิ องค์คุณกำลังจะฆ่าแม่ๆ เขามีวาสนา แล้วเขาจะตัดทอนด้วยการปีติฆาต มาตุฆาต ไปเอาคนนั้นก่อน เขามีวาสนา คำว่า “มีวาสนา” คือมันเป็นพระอรหันต์ได้ ถ้าเป็นพระอรหันต์ได้มันต้องมีวิมุตติภาวะ

เหมือนเรา เรามีวิมุตติภาวะ จิตใจเรามั่นคง เราไม่คลอนแคลน มันเป็นพื้นฐานที่จะรับพื้นฐานที่มีแต่ความเข้าใจ ถ้าพื้นฐานมีแต่ความเข้าใจ คนนั้นมีวาสนา แล้วถ้าแสดงธรรมๆ เขาเข้าใจได้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกโปรดสัตว์ อนุปูปพิภกา เริ่มต้นเหมือนที่เราทำกัน ต้องให้เสียสละทาน ให้รู้จักทานก่อน คำว่า “รู้จักทาน” มันเป็นจิตใจที่เป็นสาธารณะ จิตใจที่เปิดกว้าง

จิตใจที่ไม่พึงเหตุผลของใคร จิตใจที่ไม่ยอมรับรู้อะไรทั้งสิ้น จิตใจจะถือตัวถือตนว่าเรายิ่งใหญ่ เห็นไหม ให้เสียสละความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัว เสียสละออก ถ้าเสียสละออกแล้วจะได้อำนาจวาสนา จะได้ไปเกิดเป็นเทวดา ให้ถือเนกขัมมะ เนกขัมมะคือความสันโดษ

จิตใจที่มันมั่นคง ถ้าจิตใจควรแก่การงาน คือจิตใจเขาพร้อมแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงแสดงอริยสัจ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์

ไฉนเรามีดับอด แล้วทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ก็ทุกข์นี้ไง ทุกข์ไม่มีจะกินอยู่ไหน ทุกข์หยาบๆ ทุกข์ประจำธาตุขันธ์ ไม่ใช่ทุกข์ในกิเลส ไม่ใช่ทุกข์ในหัวใจ

เวลามันทุกข์มันเกิดจากหัวใจ อวิชชาในใจ นั่นเป็นอีกชั้นหนึ่งนะ นี่พูดถึงวาสนา ถ้ามีวาสนานะ

ฉะนั้น ถ้าไม่มีวาสนา สิ่งที่ไม่มีความรู้ สิ่งที่เรามาเป็นชาวพุทธ แล้วเรานับถือพระพุทธศาสนาแล้วพยายามประพฤติปฏิบัติ เราก็เห็นถึงบุญกุศลแล้ว แค่นใจ มันก็เหมือน

คนไม่รู้จักเหตุรู้จักผลนะ มันก็รู้จักรั้วสิ่งดีงาม ทองไม่รู้จัก มันโยนทิ้งนะ บางคนมันเป็นความพลั้งเผลอ กำเงินไว้ก็โยนทิ้ง กำของมีค่าก็โยนทิ้ง โยนทิ้งหมดเลย เพราะมันเผอเรอไง แต่ของมีค่าเราเก็บ

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่ามันมีศรัทธามีความเชื่อ ศรัทธาความเชื่อมันจะให้เราได้ค้นคว้าค้นหา มีการกระทำของเรา

นี่พูดถึงว่าอยากเป็น อยากได้

ใครๆ ก็อยากเป็น อยากได้ทั้งสิ้น แล้วถ้ามันเป็นและมันได้จริงนะ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี จิตสงบระบับนี้ แหม! มันยอดเยี่ยม แล้วมันยอดเยี่ยมที่ว่าหาซื้อหาขายไม่มีในโลกทั้งๆ ที่มันอยู่ในหัวอกเรานี่ มันเป็นเรื่องของหัวใจเรานี่ ของเราเองแท้ๆ เลย แต่ต้องให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์เราท่านคอยบอก บอกให้เราฝึกหัด ให้เราค้นคว้าให้เราแสวงหา

ของของเรา สิทธิของเรา หัวใจของเรา แล้วมันสงบได้ในใจของเรา นี่ไง ไม่เจ็ด้วยอามิส ใจ

สุขทางโลกเจ็ด้วยอามิสหมด เจ็ด้วยอามิส ต้องอ้างอามิส อ้างเหตุที่มันอยากได้แล้วมันได้ พอใจ พอใจไม่ใช่ความจริง พอใจ แต่ตัวมันเองมันสละกิเลสค้นหาความทะยานอยากในใจของตนเป็นอิสระ ใ้อโฮ! มหัศจรรย์

สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี นี่แค่จิตสงบนะ แล้วเวลามันสมุจเฉตปหาน สังโยชน์ขาดไป ๓ ตัว กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง กามราคะ ปฏิฆะขาดไป ใ้อโฮ! มันยิ่งมหัศจรรย์ มหัศจรรย์ตรงไหน

มหัศจรรย์ที่ว่าจิตนี้ไม่เกิดบนกามภพ มันไม่เกิดเป็นเทวดานะ มันเกิด มันเกิดบนพรหม ถ้ามันตาย มันรู้โดยตัวมันเอง ปัจจัยตั้ง สันติปฏิฐิโก

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไม่รู้จักรั้วใจตัวเอง คนเรากินอาหารไม่รู้จักรั้วรสชาติ มันเป็นไปไม่ได้หรอก จิตที่มันเป็นมันรู้ มันรู้เลย แล้วเวลามันทำลายอวิชชา พระอรหันต์ที่ไม่เกิดอีกแล้ว

พระอรหันต์ยังเกิดได้ ไม่เกิดได้ โอ้โฮ! พระอรหันต์หันรีหันขวาง

ถ้าอรหันต์จริงๆ ไม่มี ไม่มีเหตุให้เกิด ไม่มีเหตุปัจจัยให้มันเป็นไปได้ มันเป็นไปได้อย่างไร เวลามันเกิด เอาอะไรเกิด แล้วมันไม่มีสิ่งพาให้เกิด มันเกิดได้อย่างไร พระอรหันต์เกิดได้อย่างไร มันเป็นไปได้หรือไม่ได้ออก

นี่พูดถึงมันรู้จริงๆ นะ นี่ปัจจัยตั้ง สันติภูมิจิโก ความรู้ เพราะความรู้ถ้าเป็นความจริงมันไม่ขัดไม่แย้งกับพระไตรปิฎก มันไม่ขัดไม่แย้งกับกรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

สาวกสาวกะผู้ที่ได้ยินได้ฟัง แล้วเวลาตรัสรู้ขึ้นมาดันไปค้านกับพระพุทธเจ้า เออ! อรหันต์ขวางโลกเว้ย อรหันต์ของมึงอะไรจะเกิดได้อีก มันไปขวางกับพระของพระพุทธเจ้า มันเป็นไปได้หรือไม่ได้ออก

นี่พูดถึงคำถามแบบนี้เป็นคำถามของคนทั้งโลก เพราะคนทั้งโลกอยากมีเงินมีทอง อยากมีความสุขในจิตของตน ทุกคนอยากมีและอยากเป็นทั้งสิ้น แล้วพออยากมีอยากเป็น เราก็พยายามประพฤติปฏิบัติ

แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติไป นี่แหละบุญญาธิการ บุญของคน ถ้าบุญของคนมันมี มันส่งเสริมแล้วเราปฏิบัติด้วย มันก็สมเหตุสมผล ปัจจัยตั้ง สันติภูมิจิโก รู้ประจำหัวใจของตน เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิจิโก พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานในใจนั้น ศาสนามันคงที่นี้ไง

หลงตาทำนพุดใจ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำหัวใจของชาวพุทธ แต่เราพยายามชวนขายให้เป็นศาสนาประจำชาติ แล้วก็ไปดิ้นรนไปเป็นเรื่องราวสาธารณะไง แต่ถ้าเป็นความจริง ปัจจัยตั้ง สันติภูมิจิโกมันประจำหัวใจ

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำหัวใจของชาวพุทธ แล้วถ้าชาวพุทธค้นคว้า เบิกกว้างขึ้นมาในใจของตน เป็นสัจจะเป็นความจริง นั่นเป็นชาวพุทธแท้ ชาวพุทธที่แท้จริง เราถึงมีการกระทำ

อย่าน้อยใจ อย่าเสียใจ เราก็ทำดีของเราอยู่แล้ว วางอารมณ์ให้เป็นกลาง อย่ากดดัน อย่าตำหนิ อย่าทำร้ายตัวเองจนเกินไป เราได้ทำความดีแล้ว เราได้ปฏิบัติบูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว เรานั่งสมาธิ เรายกสัณทิต่างกายทั้งจิตใจเราถวายพระพุทธเจ้าแล้ว

เราถวายทั้งจิตใจ ทั้งร่างกายให้แก่พระพุทธเจ้า เราจะได้บุญหรือ ช่วง ๕ นาที ๑๐ นาทีนี้คือบุญกิริยาวัตถุที่เราได้ถวายสิทธิ ถวายตัวเราเองเลย ถวายหัวใจเราเลยแก่พระพุทธเจ้า แล้วเราก็ออกใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ ได้มากได้น้อยขนาดไหนพยายามสร้างสม บุญญานุการของตน เราได้สร้างสมเป็นอำนาจวาสนาต่อไปภายภาคหน้า ถ้าทำได้มันจะทำได้ ถ้าทำไม่ได้เราก็อพยายามกระทำ เพราะไม่มีบุญใดมากไปกว่าภาวนามยปัญญา ไม่มีบุญใด มากไปกว่าการภาวนา

ศีล สมาธิ ปัญญา การภาวนาเป็นบุญกุศลที่มากที่สุด เพราะอะไร มีทานร้อยหนพันหน ไม่เท่ากับถือศีลบริสุทธิ์หนึ่ง ถือศีลบริสุทธิ์ร้อยหนพันหนไม่เท่ากับทำสมาธิได้หนึ่ง ทำ สมาธิ ที่ว่าสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ได้ร้อยหนพันหนไม่เท่ากับเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมา หนึ่งเพื่อชำระล้างกิเลสอวิชชาในหัวใจของเรา นี่คือนิพพานของเรา เราได้ตั้งใจ ได้ประพฤติ ปฏิบัติ นี่เราเห็นเป็นบุญแล้ว

แล้วที่ว่า สุขอื่นใดก็ไม่เคยเห็น เงินทองก็ทำไม่ได้ประสบความสำเร็จ

เรามีอวัยวะ ๓๒ สมบูรณ์แล้ว ทำเพื่อชีวิตของเรา เราทำของเรา แล้วสิ่งใดประสบความสำเร็จนั้นก็เป็นบุญเป็นกุศล ไม่ประสบความสำเร็จนั้นคือวิธีการ วิชาการที่เราศึกษาแล้ว กำลังค้นคว้าให้มันเป็นความจริงของเราขึ้นมา เอวัง